

7. nov. 1676
H. Constantijn Huygens
van Luyckhem.

Doel 23 7. Novemb. 1676

3a

Mijn Heer.

W. R. des lede adu genamde vanden 31. passado, beneffens des goet van
van mijn missies, heb ick outfangen, was my lief om te
sien, dat mijn ardyt, int outdoelen vanden 31. inding vuldigd
soudes sefexles in ghehuysd vateren, wel dat beladgeden.

Is reddende dit mij bevoogde seiden, om mijn observatien
bij forma van journaal te stellen, is allere int dit indigt
geseest, om dat siet in d'ingelant, 3 seiden, te betaerd dyt,
soudes seiden. Is mede om dat des alle secretaris Oldend.
mij woord dato gescreven seest, dat siet vordragtig is,
datter vordragtig is geseest. Pelen binneren seiden 3 seiden
sien, die mit lood 3 stromen siet geseest ick sege te sien.

Outwendt zalf septend. 1675. outdoelt 3 ick in segevater
dat seige beijinge dagen in de tou, die van binneren geseest
was sate gestate, aldijnt d'ingelant, die in mijn ooge mede
dan s'ien d'ingelant mede seiden vander, dan siet d'ingelant dat
doe seiden dan siet afgeseest, 3 mit de nader van be-
tredde, off vateren seiden nodut, Is seide soort die ick int
geseest vater outdoelt, bestont sate seiden int s. b. 7. a.
s. seiden seiden globul, sonder dat ick de seige, off beijinge
soudes beijinge, dat in de globul beijinge seiden seiden
stadele southe seiden seiden seiden voor int, in geseest
van de oere van de part, die continuele beijinge
vateren, ander was sate seiden vortagtig, allere
dat siet seiden seiden, de beijinge seiden seiden, al-
reide seiden seiden seiden de seiden sate sate, outwendt die
mede seiden seiden, als sate gantse seiden, 3 d'icte door
mijn microscop te adu seiden, als siet seiden van de
seiden seiden, als siet seiden vander, sate was de beijinge
outwendt vander seiden van seiden seiden.

Is seiden seiden van d'ingelant, die ick vander, best onder
siet de seiden, vander mit de, op siet seiden seiden, al-
seiden, sate seiden bestont int s. 10. a. 12. globul,
seiden vander seiden seiden seiden seiden, die die
doe seiden vander die op siet seiden seiden, die
vander die seiden seiden seiden seiden, die
sate ick, dat sate seiden seiden mit de seiden seiden
seiden seiden, die seiden seiden seiden seiden seiden van
seiden seiden, die seiden seiden mit de seiden seiden
seiden seiden, die seiden seiden seiden seiden seiden
als mede

alsmede dat fader onderlijff plat was, verdien mit be-
sejds ongelooft. dunne pootgus off bedtgeris, die vader
dief bevoegen warden, die dertgus dus den bejning
opt droog, felderid leggen bevoegen, barster deszelfs
outstucke, mede de globul & water-aftig boeftig
dan den dertgus ijt bestond, blood, adn alle hant
weg, sonder dat ich de minste teken van de sijt
coud bekennde, dan den globul in bebloete fader
gevoelt. Die soort was den bejning grooter als de
erst gesjids dertgus, & deszelfs imaginell ich mij veel
aest made eljnder te sijn, dan fte oogl van den Luys.

De des soort van dertgus, warden outdrut twee made
soo lang als brukt, & na mijn oogl veel aest made
eljnder als de erst gesjids dertgus. Ich imaginell
[mij] had aldijn den dertgus warden, dat ich vader binne,
tgus off pootgus adn coud bekennde, deszelfs bevoe-
gingen warden sijn suld so inder vout als in den wjst
Luis.

De widd soort van dertgus die ich sag bevoegen, warden
soo aldijn, dat die voor mij gell figuur te goed sijn.
den dertgus warden in mijn oogl mede dan dertgus
made eljnder dan fte oogl van den Luys, warden
ich oordell de aed van fte oogl van den Luys, mede
als sijn made soo lang als de aed van fte gesjids
sejdes, deszelfs gingen in suld fte. De voorbif alle
dertgus te boer.

Als oock mede out draken ich noef bevoegid soorte
van dertgus, doef den warden sijn groot, dring als de
eljnd mijde, ander grooter, & sijn Moutdrin, doef
mijn woornding is mit die te spifficid, allin sal ich
leggen, dat deszelf mede doorgadus ijt sodanig saft
dellen warden te sander gesel, dat bekennde fader fte
watar quame te outloopen, outstucke. Barster.

Den 9. junij 1636, heb ich in den poreldijn seftel fte wate
soo sijn gevangen als fte mij doerlych was, & tde-
vigt in den sefoon bijen glas geveide, & gestelt ind op-
de lucht, de wint op des tijt bijten gemelle kont
wadyende, dat fte wate continueel bevoegt
wider, heb ich na verloop van 24. uren mij g dimgi-
nelt dat ich bekennde seftel den saft, made om dat
die

Die soo vberging vberende, heb ick het mij outgeroy, na ver-
 loop van noef 24 uren heb ick met vberoudering milt
 dan d'inghet vberend' sefexels, in de droppel vberde
 gesien, Des vberende vberend' aldjuste soort die ick tot noef
 toe gesien hadt, Na verloop van noef 24 uren vbering
 die d'inghet in sulchde indriecht dat het op gde de
 a. Toef d'inghet aduq' van die in de droppel vberde
 vberde. Na verloop van noef 24 uren outdracht
 ick vberde d' gesijde d'inghet, de soort van sefexels
 die vberde aet milt soo groot vberde.

Ick heb noef vbersefijde observatij outdrut vberde
 soo als het vberde gdwalle vberde gdwade, milt dat in
 gde vberend' sefexels comt vberend', milt vberend'
 het vberig' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'
 ick vbersefijde soorten, vberde van vberde milt langl
 int vberde vberde.

Op mijn plaats ind' opden Lucht stadt de vberpuit die
 outdrut 15. vberde diep is, vberend' aduq' het vberde comt, die
 vberde stadt in het Lucht, omringt milt sodanig' vberde
 milt d'at sefexen die son in het vberde comt is, soo
 vberde die vberde vberde vberde milt vberde, die vberde
 comt milt die groot die vberde vberde, milt sulchde gdwalt
 op, dat vberend' ick gdwalt heb vberde vberde te milt
 altyt noef outdrut de vberde vberde die in het vberde
 die vberde is des vberde vberde soo vberde, dat het milt d'ing'
 lijck is, die vberde die langl in de vberde, die vberde
 vberde is oock die vberde, die vberde in vberde,
 die milt milt, dan het vberde vberde. in die vberde heb
 ick in vberde vberde na die vberde, die groot' vberde
 van die vberde d'inghet outdrut, die na dat ick die
 die vberde gdwalt hadt oordeldd ick d'at milt
 dan 500 d'inghet in vberde. Des vberde vberde die na vberde
 groot' als die vberde soot in het vberde gdwalt vberde
 vberde. noef als die vberde d'ing' d'ing' d'ing' op mijn
 comt milt hadt gdwalt, outdrut ick int vberde vberde
 vberde d'inghet van figuere die groot' d'ing'.

Ick heb opden 27. July 1636. die vberde in de vberde
 die vberde, die vberde in vberde outdrut vberde sefex-
 els, die door mijn Microscop' hadt milt groot' die vberde
 toonden als die vberde vberde in ons vberde oogl die
 d'inghet, die vberde op vberde na soo groot milt als het
 oogl

Oogt van het diergē dat beaamerdan de waterbloo noemt
Dit diergēus waer de lē wijne, soo dat ick 3. maer 3.
a. 4. in de droppel water outdecht. Na verloop van
5. dagen, outdecht ick veel 100. diergēus, dat ick sie
te voore maer de fadt gelike, dit waer van de ander
figūre, 3. mit alle elijnde, maer oock de lē dier, 3. de
langf bedryf op alle gelijck, 3. al soveel des lē mē dan
1000. maer elijnde waer dan de elijne lantgē, soo sie
ick nochtans gelike, dat beaamde dit bijten het water
op het droogt quamen, dat jder vande lē outstūden
bawten, 3. van de woeder off versprejden, in 3. a. 4. lē
Klijne globulē, 3. dringē water aeftigē matris.

De 23. Augustij vernam ick lē wijne vande voore,
zandē diergēus, maer sag in dringē sodanigē Klijne lēde,
de lēpels, dat de bijna het gelijck door mijn microscop
outdechten.

4. Ick sie oock versprejds maer geobservert het water dat
door de stad loopt, dat lē goet is, 3. waer in
de gansē jaer door goet bil gebovoren voort, als oock
mits het water waer door de landē van Malcaudē
gebovoren waer, 3. sie in het lēwige mē versprejds
soorten van lē Klijne lēde lēpels outdecht.

De 26. April 1676. sie ick genoude $\frac{1}{2}$ onse lēde water
dat veel die jaer out was, 3. dat doorgadē in de lē
veel toe gestopt, op mijn compton off in mijn lēde fadt
gestadē, 3. waer in ick gelē lēde lēpels sie comen
outdechten, 3. in dat lēwige water geade, outdecht
 $\frac{1}{2}$ onse lēde peper, 3. dat op mijn compton gestelt.

De derde onse was het water soo veeg geobservert, off
mits peper gestrooken, dat de peper geijnde begoude droogt
te leggen, ick sie weder water dat op gegoten, tot
dat de peper geijnde outdecht $\frac{1}{2}$ dijn onse lēde, De
6. May outdechten ick in dit water inwendigē elijne
diergēus, fadē lēde lēde in mijn oogt toe maer
soo langē als bult, beaamde dit water weder lēna
was veeg geobservert, sie ick dat weder water bij
gegoten, 3. dat na gelē mēvūdigē diergēus vande
toerde soort, als sie voore van het dier water
geheft, ja mē dan 6. a. aeft dijnē in de droppel
water, beaamde de mēvūdigē lē Klijne diergēus
vande getal veeg groter was, de lē obsevatie
de 26. May des motgēus. De 26. Augustij de
lēde

lēde

Ik heb ditto vernam ich enige diergins vands eerste soort
 & by na gelijc elijc diergins, die ich smogrens in soo den groot
 getal faddt gesien. De 30: ditto vanden de diergins soo ver
 mindert, dat daer ich in maar den saef, daer fad ich over
 enige daghe vordt konde gesien, & als in vanden fte pde
 vanden vorder soo veyl gevebant, dat de veyl grejnen
 begonden droog te leggen, Ich heb weder sulc vater
 by de veyl gevebant, & op de 1: Junij weder soo velt
 diergins vernom als veyt vordden vanden vanden

Ich heb 5 distincte Observatien (met vanden als gestoot
 vanden in ontrent 2 1/2 oer vater te leggen) gevebant, die ich
 heb mit sal justificeren, alken sal ich zeggen, dat ich
 onder anden vordt gesien heb, dat vanden de veyl maar
 ontrent 2 maal vordt vordt in den int vater fadt,
 gevebant, dat ich den ongelooffe vordt alle Rlijc diergins
 in den Rlijc droppeltge vater heb vanden, die in vanden
 vanden, & mag vordt vordt vordt vordt, dat
 ich meer als konde diergins, vordt de fte, in den
 droppel vater, dat ich vanden superfitu van fte vater nam
 300 sulc vordt, & bevonden, anden sonde dit getal vordt
 op fien maar soo velt begroeten, & omnu die alle fad
 bevonding & figur te beschijden, dat sal ich vordt vordt
 alken sal ich dit zeggen, dat als ich de proportie van
 fien groot fien sal stellen, teghe de elijc mit de die
 veyl vordt vordt mit fte vordt vordt vordt vordt
 ge so stel ich die dits.

Gelyc den Rlijc diergins int vater
 Tot de groot fte van den mit de
 Also den vordt vordt
 Tot de groot van den vordt.

Vant de Rlijc diergins fad vordt vordt, & vordt
 soo groot mit, als de vordt vordt van den fadte van
 den vordt, oft den fadte van den mit de. & daer bevonden
 te zeggen, dat ich onder anden diergins heb gesien mit
 vordt vordt alle Rlijc vordt vordt oft vordt, dog de
 vordt bevonding vordt vordt vordt vordt vordt, oft
 de vordt die mit de vordt vordt, vordt gelyc de vordt
 alken altyt mit fte vordt vordt vordt vordt vordt
 soo vordt vordt vordt vordt vordt vordt, als
 vordt vordt, sonde dat ich fte, oft vordt vordt
 vordt, & als ich de proportie van fien groot fien
 sal stellen teghe de alken die mit de vordt vordt, soo
 vordt vordt vordt vordt vordt vordt

Gelyc

Gelyck de grootfeyt van den boom, soo groot als den loof.
Tot de grootfeyt van den ael, soo diek als ons arm outwint
oude hant.

Alsoo de grootfeyt vande Keldijns alltgens int peperigs water.
Tot de grootfeyt vande alre inder asijn.

Ich heb genomen peperig water dat minigvuldigh is
vande seffels in water, dat vermengt mit water
dat maar twee ^{111 g. stoot} in fact gelogen, & gesien dat want
mer ick wat wil water, dat maar twee in ^{peper} in
sadd gelogen, bij het peperigs water dat wil leeren
dientgens in water, sadd gedaan, dat dan de dientgens alre,
stouts quamen te leeren, & wat minder van het seffig
water dat bij doord, dat de dientgens int leeren leeren.
Ich heb oock de wedyne van het peperigs water genomen
dat wil leeren seffels in water, & dat vermengt
mit de wedyne water dat in outwint 3. vordere
36. Ronjt nagelen in sadd gelogen, & gesien dat soo aduhtouts
als dit water onder den was vermengt, dat de dientgens
doot water.

Ich heb siddt 2. a. 3. jaren gele alltgens in mijn asijn die
voor mijn miragil in de wat in d'ijst heb, coning outdelt,
doef desdels asijn op mijn comptoir elft dag in de sfoon
glas gestaan seffels, heb ick leeren alltgens dat in leeren
die van daef tot daef vordere veldigh, in heb wat seffels
maken de wedyne asijn, bij het peperigs water gebracht
& door gaden gesien, dat soo aduhtouts als dit water, ^{in asijn} onder de
was vermengt, dat de dientgens int peperigs water doot
water, souden dat ick sijn conde dat de alltgens, l'ingelt,
se van het peperigs water sadder. Ich heb dan nog de in all
tiele d'elke peperig water genomen, op die tijt vordere
de meest dientgens dat in water, & dat bij gedaan, de d'elke
asijn, dat in outwint t'ien leeren alltgens in water, dit
water & asijn te samen, makten outwint in quantiteit
de droppel water niet, vordere asijn ick bracht op de
boden, & mit op de s'up'ofitu, van het peperigs water,
& heb gesien dat soo aduhtouts, als de asijn bij het peperigs
water was gedaan, dat de minigvuldigh dientgens di'naest
de asijn water, souden l'ingelt b'eddinge s'agen, & de ber,
die vande boden legghet dientgens, vordere trager in
sare b'eddinge, & na verloop van wedyne tyts, vordere
als de s'elr Keldijns dientgens doot. De alltgens s'ar b'edde,
ginge & was mit minder in dit vermengd water. en
t'elke vermengd peperigs water & asijn, van daef
tot daef vordere, heb ick na verloop van twee a.
drie vordere gesien, dat de alltgens in plaats van t'ien
die ick inder asijn fact gesien, die ick die bij het peper
vige

rigt water fadd gedaen, in wat op twee foudde wane
 too genouwen, onder ander wane daer velle lijn
 allgus van de 3 dellen groot, die in mijn ooge
 ontrent $\frac{1}{4}$ off $\frac{1}{5}$ dilt vande 3 dijften niet maect, als d's
 alder grootste allgus, sonder dat wat obseruatien
 ick daer ontrent gedaen heb, ghelelijck allgus heb
 conuen outdeldien, Noef ghelelijck die ^{na de}
 vordelcaldit dertgus geleide, Dit lijd heb ick
 mijn selde gemaemelt, dat sefoon daer alrigt dilt,
 tgeit inder aijn moeftin sijn geobelt, om allgus
 te conuen voort bridgen, dat d'elrigt door d'vdr
 indingit met selt xijerig water, als onbedruan
 sonder sijn geleide, om d'elrigt seldien te conuen
 voort bridgen, Ick heb dan mijn selde vast inge
 beldt dat d' gessid allgus, bij voort d'ingit sodanick
 wane d'vdr indiefvuldigt, d' middelen gebruyct om
 d' grootste soot te ontledigen, en gesside na dat
 ick d'elrigt outstieck fadd gesunden, d' van de ge
 trockten, dat d'elrigt van binne wane vdr
 met de lange diltge, ontrent $\frac{1}{3}$ vande d'elrigt als
 het allgus, dat ick mij gemaemelt d'elrigt van
 selt diltge te sijn. Nijet d'elrigt heb ick mij, boef d'
 gemaemelt d'elrigt d'elrigt, noef d'elrigt d'elrigt. Dit conuen
 dat vdr adlijck allgus wane, en heb op de tijt
 vdr distinct allgus, d' d'elrigt vdr d'elrigt groot
 als d' eldr, niet de allgus sijn conuen d'elrigt sijn
 met in de geboelcde lagen, wane van selt grootste
 allgus soo lange in de geboelcde lag d' eldr,
 dat selt mij bevulde selt ooge daer op te souden
 job heb oock geside, dat d' eldr allgus niet d'
 groot allgus, als d'elrigt outstieck wane gemaemelt
 fadd, ^{seldien} niet fadd in de geboelcde tijt outdeldien d'elrigt
 seldien, als oock mids dat bevulde ick d' groot
 allgus, niet d' asijn fadd gebract, d' dat did op fadd
 stoude lagen, dat dan d' eldr ongebou allgus, in
 d' groot allgus lagen d' eldr, vdr allgus sijn
 seldien sact van seldien, d' bloedde vdrlyt, die door
 mij door middie wane gesunden, in mdr vdrlyt groot
 d' eldr globul (na proportie van fadd seldien) vdrlyt
 vdrlyt globul inder dact oij wat. ^{vdrlyt}
 den 6 May. heb ick in de xoredien ²⁰⁰ coij d'elrigt wat
 met dan $\frac{1}{2}$ out water in maef, gedaen, toede van ge
 vdrlyt groot vdrlyt gemaemelt, na dat ick d'elrigt aldoon
 fadd

fadd' g'handust, & f'et kopje voort g'voelt mit sul' water
 niet consideratie, off dit water med' L'end' & s'p'p'els soude
 voortbringer, dit water was na verloop van 8. dagen
 soo bedgl g'voasent, & med' g'and' g'etrocken, dat de cl'au'v'el
 g'and' begonden droogl te leggen, nich f'el f'et kopje -
 weder voe sul' water g'goten, & op den 29. d'ij
 gesien alle s'el' k'el'ij' med' s'p'p'els, die in 24. uren in
 soo die groot' med'icht' waren toe g'vonden, dat de d'ing's
 d'ing's in den droopel water waren, d'ing's d'ing's -
 dagen daer na. Verduan ich veel groot' d'ing's, & wasch
 v'and' tubel' soort, die ich int beult-water de fig'ur van
 den d'ing's f'el g'geven.

Ich f'el opten 12. d'ij 36. d'ing's nagelike in outd'it $2\frac{1}{2}$
 out' regl'water g'lijkt, in welck regl'water ich out
 d'at d'ing's d'ing's d'ing's, die door mijn microscop
 f'ar mit groot' & v'toond, als de groff' s'ant in ons
 bloot' oogl d'at, dit water f'el ich v'erscheid' malen
 g'obs'ert. & tot toe a' d'ien malen, v'ann' f'el
 water was bedgl g'voasent, weder water daer by
 g'v'and', den 12. d'ij f'el ich in dit water outd'at s'el
 v'el L'end' & s'p'p'els, die door mijn microscop f'ar mit
 groot' & v'toonden, als de g'and' s'ant in ons bloot' oogl
 d'at, d'el' water s'el f'el, & d'ing's s'el' toe
 malen soo lang' als buel t' d'ie. & daer beuffens de
 tubel' soort die f'ar soo groot v'toond, als mijn
 d'ing's, in ons bloot' oogl d'at. f'ar v'and' l'ijf was
 v'out v'ers'and', f'el onder l'ijf plat, in g'v'and' d' s'
 s'p'p'adde g'lijck, f'ar g'ant' s'p'p'adde & s'p'p'el niet
 g'and' and' d'el' te best'and', dan niet groot' & v'el'ij
 globul', die s'el' g'and' v'and' in f'ar v'v'and'ingh
 s'v'and' d'el' s. a. b. v'ot'g'and', off beult'g'and' v'or niet
 & v'ann' d'el' op f'el droogl q'and', v'ort' die
 med' out'v'and'. D' d'el' soort v'and' d'ing's
 mit s'v'and'. D' v'and' soort v'and' lang' d'ing's
 onder plat & v'and' v'out, & v'and' out' v'and' lang'
 te als d' d'ing's d'ing's.

D' s' soort die ich outd'at nadat ich dat uit water
 f'adde by g'goten, v'and' out' v'and' lang' als
 s'et oogl van de l'ijf, & f'adde d' fig'ur van de
 a'f'el' d'el' van de g'v'and' s'v'and' s'p'p'. D' f'ar g'
 tal was soo groot dat f'el op g'el' de a' tubel' d'ing's
 in de droopel water a' q'and'.

ich f'el oock med' opten 13. d'ij, tubel' groot' v'and' mi
 s'v'and'

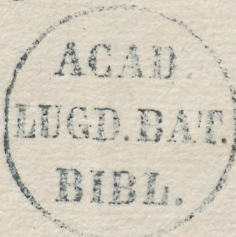
8
Sefaten, met de Bandt outstücken geslagen, die desdels ge-
leijt in de voor verfallt Tz de coops, & met xiv water ge-
voet, in weleke water ick fedde van den sonder dert
Leerd's sefzels sel outdrakt, & geside dat soo datdeijch
als de d' diergus bij sel not misfadt water quamen,
dat die doot vanden. & sel opten 3. Augustij outdrakt
sleer klein Leerd's sefzels, made desdels vanden sel vlijnd
in getal, Na dat ick sulle water dade bij sed geyoote
vanden d' diergus sel vermindert, desdels vanden
soo klein, dat ick die gele figuur kan gesien, make
sag desdels de voor vout, dan Langl adu, en ick oordell
sade gantsch circumsferenti, wdel 3. a. 4 make vlijnd
te sijn, dan de circumsferenti van de sachtge, dade de
Ligamen vande mitel oft Lijns mede sijn beset. De
toelids soot die ick outdrakt vanden vlijnd in getal
& wat na die Langl vout felder. De d' d' soot die
vanden toelid make soo Langl als bult, & Lijne voor
& agter wat spits toe.

Mijn Heer dit is sel gele dat ick na mijn geringe oordell niet
mijn missive, adegand de Leerd's sefzels, int doot
3. d' comen bij de stollen. W. L. Boogel Edt segt in sijn
missive dat W. L. Boogel soon mijn observatien mit alle wil
afwiltenden tot Paris, make selfs mij de hant L. d' d' d', om die
in godt Frans over te setten, over weleke presentatien,
ick ten googster danckbare bin, en bin alle bercom,
mide dat mijn velt vordige reddende, die ick sel nof ber-
sade W. L. Boogel soon sulle vordende. Gelijck W. L. Boogel soon
van mijndat vordere sel oordandich & goetter. en ick
sal na presentatien van mijn geringe dienst blijde

Mijn Heer.

W. L. Boogel Edt te googst verplichte
Dienad.

Antoni Leuwelooch

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to its orientation and fading.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to its orientation and fading.

Handwritten signature or name, possibly "Wijze".

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to its orientation and fading.

Handwritten signature or name, possibly "L. de Witt".

Hug. 45